

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Ottende Afdeling)

30. marts 2023*

»Præjudiciel forelæggelse – artikel 267 TEUF – artikel 47, stk. 2, og artikel 48, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder – retten til adgang til en upartisk domstol – retten til uskyldsformodning – fremstilling af de faktiske omstændigheder i en anmodning om præjudiciel afgørelse i straffesager – fastlæggelse af rigtigheden af visse faktiske omstændigheder for at kunne forelægge Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse, der kan antages til realitetsbehandling – overholdelse af processuelle garantier, der er fastlagt i national ret, som finder anvendelse på domme vedrørende realiteten«

I sag C-269/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager, Bulgarien) ved afgørelse af 21. april 2022, indgæet til Domstolen den 21. april 2022, i sagen

IP,

DD,

ZI,

SS,

HYA

procesdeltager:

Spetsializirana prokuratura,

har

DOMSTOLEN (Ottende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Safjan (refererende dommer), og dommerne N. Piçarra og N. Jääskinen,

generaladvokat: A.M. Collins

justitssekretær: A. Calot Escobar,

* Processprog: bulgarsk.

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- IP ved advokat H. Georgiev,
- den græske regering ved K. Boskovits, A. Magrippi og E. Tsaousi, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved F. Ronkes Agerbeek, M. Wasmeier og I. Zaloguin, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 267 TEUF samt af artikel 47, stk. 2, og af artikel 48, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).
- 2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en straffesag mod IP, DD, ZI, SS og HYA for deltagelse i en organiseret kriminel bande.

Retsforskrifter

Bulgarsk ret

- 3 Nakazatelno protsesualen kodeks (strafferetsplejeloven) i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, bestemmer, at enhver dom vedrørende realiteten i straffesager skal afsiges under overholdelse af flere processuelle garantier. Navnlig kræver denne lovgivnings artikel 247-253, at en lovlig tiltale skal indbringes af anklagemyndigheden, mens nævnte lovs artikel 271-310 bestemmer, at alle beviser skal indsamles med deltagelse af den tiltaltes forsvar, at parterne skal høres, at det sidste ord skal gives til den tiltalte, og at dommen skal afsiges efter en hemmelig rådslagning og afstemning.

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 4 Den 19. juni 2020 tiltalte Spetsializirana prokuratura (særlig anklagemyndighed, Bulgarien) IP, DD, ZI, SS og HYA for at have været medlem af en organiseret kriminel bande, der i berigelsesøjemed smuglede tredjelandstatsborgere over de bulgarske grænser, hjalp dem med ulovligt at krydse bulgarsk område og modtog eller gav bestikkelse i den forbindelse. Blandt de tiltalte er tre grænsepolitibetjente fra Sofia lufthavn (Bulgarien).

- 5 Den særlige anklagemyndighed har anført, at de pågældende tredjelandsstatsborgere opholdte sig i Cypern med studentervisum og rejste med fly fra Cypern til Bulgarien. Ifølge den særlige anklagemyndighed foretog de tre grænsepolitibetjente grænsekontrollen ved de nævnte statsborgeres ankomst til Sofia lufthavn og tillod deres indrejse under tilsidesættelse af deres embedsforpligtelser og navnlig de forpligtelser, der følger af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/399 af 9. marts 2016 om en EU-kodeks for personers grænsepassage (Schengengrænsekodeks) (EUT 2016, L 77, s. 1).
- 6 Den forelæggende ret har forklaret, at den endnu ikke har fastslået, om den særlige anklagemyndigheds påstande understøttes af sagsakterne. Selv om der er en vis sandsynlighed for, at disse påstande er begrundede, er den forelæggende ret af den opfattelse, at den efter at have indsamlet beviserne skal høre parterne og fastlægge de faktiske omstændigheder for at kunne afgøre, om forordning 2016/399, således som den særlige anklagemyndighed har hævdet, kan være blevet tilsidesat. Såfremt den forelæggende ret efter denne undersøgelse fastlægger, at forordningen finder anvendelse, vil den således kunne finde det hensigtsmæssigt at anmode Domstolen om en fortolkning af bestemmelserne i den nævnte forordning og EUF-traktaten.
- 7 Da den forelæggende ret imidlertid var bekymret over, at den i tilfælde af, at den forelagde Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse efter således at have fastlagt de faktiske omstændigheder, i henhold til bulgarsk ret skulle erklære sig inkompetent, idet dens afgørelse om sagens realitet i modsat fald skulle ophæves, har den forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål (sag C-609/21), der nærmere bestemt har til formål at afgøre, om EU-retten er til hinder for en sådan national regel.
- 8 Ved kendelse af 25. marts 2022, IP m.fl. (Fastlæggelse af rigtigheden af de faktiske omstændigheder i hovedsagen) (C-609/21, ikke trykt i Sml., EU:C:2022:232), fastslog Domstolen, at artikel 267 TEUF og artikel 94, stk. 1, litra a), i Domstolens procesreglement, sammenholdt med artikel 4, stk. 3, TEU og chartrets artikel 47, stk. 2, skal fortolkes således, at de er til hinder for en national regel, hvorefter de retter, der træffer afgørelse i en straffesag, er forpligtet til – når de udtaler sig om de faktiske omstændigheder inden for rammerne af en anmodning om præjudiciel afgørelse til Domstolen – at erklære sig inkompetente, idet den afgørelse, som skal træffes vedrørende sagens realitet, ellers ophæves. Domstolen tilføjede, at der skal ses bort fra en sådan regel af såvel disse retter som af ethvert organ med beføjelse til at anvende den.
- 9 Efter denne kendelse fra Domstolen er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt den ved inden for rammerne af en anmodning om præjudiciel afgørelse til Domstolen at fastslå, at den tiltalte har begået visse handlinger, tilsidesætter retten til uskyldsformodning som omhandlet i chartrets artikel 48, stk. 1, og om den afgørelse, som den skal træffe vedrørende sagens realitet efter Domstolens besvarelse, kan tilsidesætte retten til en upartisk domstol, som er sikret ved chartrets artikel 47, stk. 2.
- 10 Idet den forelæggende ret har anført, at retten til uskyldsformodning og retten til en upartisk domstol, der er fastsat i disse bestemmelser i chartret, svarer til de identiske rettigheder, der er omhandlet i artikel 6 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), har den forelæggende ret forklaret, at dens spørgsmål navnlig er baseret på Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis vedrørende artikel 6, og at den skal respektere denne retspraksis, da Republikken Bulgarien er part i EMRK. Det fremgår af denne retspraksis, at disse

to rettigheder krænkes, når en ret, når den træffer afgørelse om andre spørgsmål end sagens realitet, navnlig processuelle spørgsmål, udtaler eller kommer med en forudgående udtalelse eller en forudfattet opfattelse vedrørende realiteten.

- 11 Den forelæggende ret har imidlertid præciseret, at den med henblik på at fastslå de faktiske omstændigheder, som den finder nødvendige for at kunne fremsætte en anmodning om præjudiciel afgørelse, der kan antages til realitetsbehandling, ønsker at anvende de samme processuelle garantier som dem, der er fastsat i strafferetsplejeloven for domme vedrørende realiteten.
- 12 På denne baggrund har Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager, Bulgarien) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er chartrets artikel 47, stk. 2, som opstiller kravet om en upartisk domstol, og chartrets artikel 48, stk. 1, hvori uskyldsformodningen er forankret, til hinder for forelæggelse af en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, hvori det lægges til grund, at bestemte handlinger fra de tiltaltes side er konstateret, hvis retten forud for forelæggelsen af anmodningen overholdt alle påkrævede proceduremæssige garantier, som skal overholdes i forbindelse med en realitetsafgørelse?«
- 13 Ved skrivelse af 5. august 2022 meddelte Sofijski gradski sad (byretten i Sofia, Bulgarien) Domstolen, at Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager) som følge af en lovændring, der trådte i kraft den 27. juli 2022, er blevet nedlagt, og at visse straffesager, som var blevet indbragt for sidstnævnte domstol, herunder hovedsagen, fra og med denne dato er blevet overført til denne ret.

Om det præjudicielle spørgsmål

- 14 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 267 TEUF, sammenholdt med chartrets artikel 47, stk. 2, og artikel 48, stk. 1, skal fortolkes således, at den er til hinder for, at en national ret i straffesager, inden der træffes afgørelse om sagens realitet, under overholdelse af de processuelle garantier, der er fastsat i national ret, fastslår rigtigheden af visse faktiske omstændigheder med henblik på at kunne forelægge Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse, der kan antages til realitetsbehandling.
- 15 I denne henseende bemærkes, at de forelæggende retter ved i deres anmodning om præjudiciel afgørelse at redegøre for de faktiske og retlige omstændigheder i hovedsagen blot opfylder de krav, der følger af artikel 267 TEUF og procesreglementets artikel 94, og således opfylder det krav om samarbejde, der er uløseligt forbundet med ordningen med præjudiciel forelæggelse, uden at det i sig selv kan anses for at være i strid med retten til en upartisk domstol, der er fastsat i chartrets artikel 47, stk. 2, eller retten til uskyldsformodning, som er sikret ved chartrets artikel 48, stk. 1 (jf. i denne retning dom af 5.7.2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, præmis 22 og 23).
- 16 Den samme konklusion gør sig gældende, når en forelæggende ret på det strafferetlige område med henblik på ikke at forårsage afvisning fra realitetsbehandling af en anmodning om præjudiciel afgørelse, som den agter at forelægge Domstolen, inden den træffer afgørelse om sagens realitet,

finder, at den først skal fastslå rigtigheden af visse faktiske omstændigheder, selv om dette ikke ville have været nødvendigt på dette trin af proceduren, hvis den ikke havde besluttet at foretage en præjudiciel forelæggelse.

- 17 Den omstændighed, at en forelæggende ret skal fastslå rigtigheden af visse faktiske omstændigheder på tidspunktet for den præjudicielle forelæggelse, indebærer nemlig ikke i sig selv en tilsidesættelse af retten til adgang til en upartisk domstol eller af retten til uskyldsformodning, eftersom den pågældende domstol, således som det i det foreliggende tilfælde fremgår af den forelæggende rets forklaringer, ikke er forhindret i på dette trin at anvende alle de processuelle garantier, der er fastsat i national ret, således at det sikres, at såvel retten til en upartisk domstol som retten til uskyldsformodning overholdes.
- 18 Denne vurdering drages ikke i tvivl af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis vedrørende EMRK's artikel 6, som den forelæggende ret har henvist til.
- 19 I denne henseende bemærkes, således som det fremgår af forklaringerne til chartret om grundlæggende rettigheder (EUT 2007, C 303, s. 17), at chartrets artikel 47, stk. 1 og 2, som fastsætter adgangen til effektive retsmidler og til en upartisk domstol, svarer til retten til en retfærdig rettergang, således som den bl.a. følger af EMRK's artikel 6, stk. 1, mens chartrets artikel 48, stk. 1, vedrørende uskyldsformodningen svarer til EMRK's artikel 6, stk. 2 og 3. Det følger heraf, at der i henhold til chartrets artikel 52, stk. 3, ved fortolkningen af chartrets artikel 47 og artikel 48 skal tages hensyn til EMRK's artikel 6, som tærskel for minimumsbeskyttelse (jf. i denne retning dom af 5.9.2019, AH m.fl. (Uskyldsformodning), C-377/18, EU:C:2019:670, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis, og af 4.12.2019, H mod Rådet, C-413/18 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2019:1044, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis).
- 20 Som den forelæggende ret har medgivet, vedrører den praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, der er nævnt i dens anmodning om præjudiciel afgørelse, situationer, hvor Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har fastslået en tilsidesættelse af EMRK's artikel 6 med den begrundelse, at dommere, som skulle tage stilling til andre spørgsmål end sagens realitet, såsom processuelle spørgsmål eller kompetencespørgsmål, i strid med retten til adgang til en upartisk domstol eller retten til uskyldsformodning havde givet udtryk for en forudgående stillingtagen eller en forudfattet opfattelse vedrørende realiteten, navnlig om rigtigheden af visse forhold, som den tiltalte blev foreholdt, eller om den tiltaltes skyld.
- 21 Det fremgår imidlertid af de oplysninger, som den forelæggende ret har fremlagt, at den med henblik på at fastslå rigtigheden af de faktiske omstændigheder i hovedsagen, som den finder nødvendige for at kunne formulere en anmodning om præjudiciel afgørelse, der kan antages til realitetsbehandling, i det foreliggende tilfælde ikke har til hensigt at udtrykke en forudgående stillingtagen eller en forudfattet opfattelse vedrørende sagens realitet, men at tage stilling til disse omstændigheder under anvendelse af alle de processuelle garantier, der er fastsat i national ret for så vidt angår domme vedrørende realiteten.
- 22 Henset til ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 267 TEUF, sammenholdt med chartrets artikel 47, stk. 2, og artikel 48, stk. 1, skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at en national ret i straffesager, inden der træffes afgørelse om sagens realitet, under overholdelse af de processuelle garantier, der er fastsat i national ret, fastslår rigtigheden af visse faktiske omstændigheder med henblik på at kunne forelægge Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse, der kan antages til realitetsbehandling.

Sagsomkostninger

- 23 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Ottende Afdeling) for ret:

Artikel 267 TEUF, sammenholdt med artikel 47, stk. 2, og artikel 48, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder,

skal fortolkes således, at

den ikke er til hinder for, at en national ret i straffesager, inden der træffes afgørelse om sagens realitet, under overholdelse af de processuelle garantier, der er fastsat i national ret, fastslår rigtigheden af visse faktiske omstændigheder med henblik på at kunne forelægge Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse, der kan antages til realitetsbehandling.

Underskrifter